

Thorbjørnsen opplevde dramatikken på havet:

En reise blant sjørøvere, tyfon og i krig

Svein R. Thorbjørnsen (72) seilte på de syv hav, verden rundt på tankskip. En fantastisk reise. Men det var også mye dramattikk, skipet ble angrepet av sjørøvere og havnet midt i Vietnam-krigen!

Vi møter den pensjonerte tannlegen Thorbjørnsen i Lillehammer, hvor han arbeidet helt fram til i fjor.

– Jeg var eventyrlysten og heldig som fikk muligheten til å bli skips-tannlege i min ungdom. Kona Ingunn ble med som assistent. Vi mønstret på MT Anco Swift i Sandefjord en høstdag i 1970, minnes han.

Skipet var på 20.000 tonn – tyve tusen tonn – og de fraktet blant annet spesialforet, raffinert olje fra USA til kunder over hele verden.

– Vi hadde syv store trekasser med tannlegeutstyr fra det amerikanske militæret. Tannlegestolen ble boltet fast i gulvet og boremotoren på veggen, i sykelugaren som vi brukte som tannlegekontor.

– Det var snortrekk den gang. Utstyret måtte barduneres – med tau – slik at det beveget seg minst mulig ute på sjøen. Thorbjørnsen brukte en smart teknikk for å jobbe da det var mye sjøgang.

– Jeg «låste» beina til stolen og sto mens jeg arbeidet. Jeg og pasientene fulgte bevegelsene til båten sammen. En sikker måte å arbeide på. Slik kunne jeg arbeide i temmelig kraftig sjø, sier Thorbjørnsen.

Ingen ble sjøsyke, verken tannlegen, assistent eller pasientene. Og det oppstod ingen uhell under behandlingene i tannlege-lugaren.

Svein R. Thorbjørnsen minnes sin jordomseiling som skipstannlege, hjemme i stua med sitt atlas.

DÅRLIG TANNHELSE • 1970-tallet var en tid med norsk mannskap på norske skip. Rundt 35 mann arbeidet på båten. Men tannhelsen til mannskapet var dårlig, de hadde svært mye karies.

– Jeg gjorde for det meste konserverende behandling, med fyllinger og rotfyllinger. Jeg støpte selv helproteser om bord, men hadde ingen akrylpresse, derfor lånte jeg ei skruetikke i tømmerverkstedet. Det gikk greit.

Svein R. Thorbjørnsen lagde selv modeller til kroner og broer, som han sendte til Idungården Tannteknikk i Trondheim når han kom til havn. I en

senere anløpshavn mottok han ferdige kroner og broer til sine pasienter.

– Det eneste jeg savnet om bord var et røntgenapparat, men det løste seg ved at vi gikk til en lokal tannlege når vi kom til havn.

Tannlegen utførte også små kirurgiske inngrep, som rotpissamputasjon og fjerning av visdomstener.

Mannskapet var tilfreds med å ha en tannlege om bord, spesielt fordi mange av dem hadde stort behandlingsbehov.

– Mannskapet sa at tannbehandling var det beste velferdstiltaket de kunne få ombord, minnes Thorbjørnsen.

Bildet viser Svein Thorbjørnsen mens han arbeidet om bord på skipet i «tannlegelugaren», med kona som assistent. Foto: privat

Flere av karene kunne endelig tygge ordentlig igjen og smile bredt, etter behandlingen hos Thorbjørnsen.

VIETNAMKRIGEN • Svein R. Thorbjørnsen hadde fine, rolige arbeidsda-

ger inne på tannlegelugaren. Men i løpet av året ute på sjøen, fikk han oppleve mer enn nok dramatik. Verst var det da tankskipet skulle inn til Saigon (Ho Chi Minh-byen) i Vietnam for

å levere olje til amerikanske styrker, midt under Vietnam-krigen!

– Da vi lå til kai i havna ved Saigon, kastet amerikanerne håndgranater rundt skipet hele natten for å hindre at vi ble sabotert av vietnamsiske dykkere, som ville feste klebeminer under skipet, minnes Svein R. Thorbjørnsen.

– I Sør-Kinahavet ble vi beordret til Saigon for å losse. At vi skulle bli øyenvitner til amerikanernes Vietnam-krig, var vi helt uforberedt på. Men vi måtte følge båtens reiseplan.

SJØRØVERE • Ut på det åpne hav igjen. Og da de kom til Malakkastredet, ble det mer dramatik. Thorbjørnsen og kona var ute på dekk, foran på det store skipet, og spaserte en tur i måneskinnet.

Plutselig ble de sterke lyskasterne slått på. Hva skjer? I ly av mørket forsøkte sjørøvere i mørklagte småbåter å borde skipet. Thorbjørnsen og kona søkte sikkerhet.

– Heldigvis ble røverne tidsnok oppdaget av mannskapet på broen. Med båtens kraftige brannslanger ble sjørøverne forhindret fra å ta seg helt opp på dekket. De ble spylt tilbake i båtene sine, sier Thorbjørnsen.

MYE FRITID • I løpet av året ute på sjøen med tankbåt, hadde Thorbjørnsen mye fritid, spesielt når båtene lå i havn. Mannskapet hadde det travelt i havn, men tannlegen kunne være turist. Han og kona fikk oppleve en rekke kjente byer rundt omkring på alle kontinenter.

I New Orleans leide de bil og fikk en fantastisk to ukers tur i Texas. De opplevde ørken i blomstring! Og Big Bend National Park. De besøkte også Norge, en liten norsk bosetting i Texas. I Rio de Janeiro i Brasil var de på en uforglemmelig tur til den gigantiske fotballbanen Maracana Stadion, som den gang kunne romme 200.000 tilskuere.

– Mye øredøvende «sambamusikk» innledet forestillingen. Men kampen ble avlyst midtveis på grunn av ekstrem nedbør. Vannmassene fylte stadion og vannet flommet nedover gatene. I sin ville ferd tok flomvannet med seg parkerte biler og tårnet bilene opp i hauger som skapte kaos.

TYFON • – På vei over Stillehavet mot Manila hadde vi en Tyfon etter oss. Ty-

fonen beveget seg med 15 knop, og vi gjorde samme hastighet. Tyfonen skulle vise seg å bli den verste som hadde rammet Filippinene på 88 år. Kapteinen valgte av sikkerhetsmessige grunner å kaste loss fra Manila Bay og møte tyfonen i rom sjø.

Uværet ble verre og verre jo lenger til havs vi kom. Regn, tåke og vind i orkan styrke fikk fråden til å stå om baugen. Tåkeluren ulte uavbrutt. Tonevis av saltvann skylte over dekk og gjemte det. Vi følte vi var mer under enn over vann! Uværet ga seg omsider. Ingen ble skadet, heller ikke skipet. Men i Manila var ødeleggelsene enorme etter tyfonens herjinger.

– Da det var styggvær og stampesjø mens vi seilte, kunne jeg ikke arbeide. Jeg fikk god tid til å lese bøker. Spesielt interessant var ishavslitteratur, sier Thorbjørnsen, som senere skulle få oppleve stedene han leste om.

NYTT EVENTYR • Han og kona mønstret til slutt av i Egypt i Rødehavet etter et års seilas. I løpet av året på sjøen, seilte han og kona på fem forskjellige skip. Mannskapet på alle skipene ble ferdig behandlet.

– Etter et eventyrlig år, jorden rundt, ble vi rike på opplevelser, men fikk ubetydelig økonomisk vinning. Over-skuddet dekket kun innkjøp av Polare dunjakker og dunbukser til begge to til bruk på Svalbard.

Svein R. Thorbjørnsen hadde fått jobb som verkstannlege i Store Norske Spitsbergen Kulkompani (SNSK), og kona Ingunn som tannlegeseekretær, med tiltredelse i Longyearbyen høsten 1971.

– Vi reiste fra det ene eventyret til det andre, sier Thorbjørnsen.

På Svalbard hadde tannlegen ansvar for tannhelsen til hele befolkningen, fra førskolebarn til de voksne innbyggerne. Tannhelsen til folk flest var omtrent som hos mannskapet til sjøs. Det ble mye arbeid.

LIVET • Svalbard glemmer han og kona aldri.

– De tre årene vi hadde på Svalbard, er de beste årene i våre liv, sier han.

Da Thorbjørnsen kom dit, var det ennå ikke bygd flyplass på Svalbard. Årets siste båt la fra kai i november for vinteren og neste båtanløp skjedde ikke før neste vår, midt i mai.

– Vi som bodde på Svalbard ble isolert fra familiene våre på fastlandet. Men til gjengjeld fikk vi mange nye venner, venner for livet, venner vi har god kontakt med den dag i dag, sier Thorbjørnsen.

– Det sosiale livet og samholdet var unikt i Longyearbyen på den tiden. Og Svalbards vakre natur, med sin spesielle fauna og flora, var midt i blinken for villmarksopplevelser for en eventyrlysten ung tannlege fra Oslo.

Han hadde også flysertifikat.

– Jeg leide et lite treseters småfly. Med dette fløy vi lavt over fjellene og betraktet den vakre naturen i fugleperspektiv. Noe av det flotteste man kan oppleve.

Etter tre opplevelsrike og uforglemmelige år på Svalbard, flyttet Thorbjørnsen og kona til wintersportsbyen Lillehammer, hvor de stiftet familie. Og i Lillehammer har han vært privat praktiserende tannlege fram til han pensjonerte seg i fjor.

GLAD I Å REISE • De siste årene har Svein R. Thorbjørnsen og kona Ingunn reist i vesterled for å oppsøke spor etter våre Norrøne forfedre. Thorbjørnsen har vært mange ganger på Færøyene, Orknøyene, Hebridene, Skottland, Irland, Island og Grønland.

– Du opplevde et eventyr til sjøs, et eventyr på Svalbard, hva blir det neste?

– Jeg har en drøm om å oppleve Sagaens Vinland og nordspissen på Newfoundland på østkysten av Canada, stedet hvor Leiv Eiriksson bygde hus og overvintret for over tusen år siden, sier Svein R. Thorbjørnsen.

Tekst og foto: Harald Vingelsgaard